

گرمایش زمین و تلاطم بازار جهانی مواد غذایی، کشور‌های توسعه‌یافته را نگران صعود تورم و کشور‌های فقیر را نگران تشدید سوء‌تغذیه کرد

الهه فابریکی اورنگ، پژوهشگر اقتصادی: جهش قیمت انرژی و غذا پس از جنگ روسیه و اوکراین باعث رکوردشکنی نرخ تورم در اروپا و آمریکا شد. هرچند پس از مدتی تعادل نسبی به بازار انرژی برگشت و اروپا و آمریکا توانستند نرخ تورم خود را نزولی کنند، اما اقتصادهای بزرگ جهان دوباره با چالش جدیدی در این زمینه روبرو شده‌اند. در بازار انرژی کشورهای نفتی به پرچمداری روسیه و عربستان به دنبال کاهش تولید و افزایش قیمت انرژی و در نتیجه افزایش درآمد خود هستند و در بازار مواد غذایی جهان با ناملایمیتی‌های اقلیمی مواجه شده است. حالا بروز آل‌نینو، نگرانی‌هایی جدی برای تولیدکنندگان بزرگ محصولات کشاورزی و غذا پدید آورده و آنها محدودیت‌های صادراتی برای خود وضع کرده‌اند. نگرانی در بازار مواد غذایی به اقتصادهای بزرگ هم سرایت کرده است؛ اقتصادهای پیشرو که پیش‌ازاین با افزایش قیمت انرژی و غذا رکورد‌های تومی را جابه‌جا کرده و با سیاست‌گذاری‌های متعدد پولی و بانکی، توانسته بودند نرخ تورم خود را نزولی کنند. گذشته از این، ال‌نینو سبب شده که نگرانی برای تشدید سوء‌تغذیه و مهاجرت در کشورهای فقیرتر هم بالا بگیرد.

ال‌نینو، تهدید تازه اقتصاد شکننده جهان
در شرایطی که جهان با تورم و خطر رکودی بالا دست‌وپنجه نرم می‌کند، ورود ال‌نینو گرفتاری جدید اقتصادهای بزرگ جهان به شمار می‌آید؛ آن‌هم زمانی که مداخلات سیاسی به دستکاری تقاضا در بازارهای مختلف و به‌ویژه بازار مواد غذایی جهان تمایل دارد و به طور مستقیم بر عرضه تأثیری می‌گذارد و دنیای مرادوات محصولات کشاورزی و بازار تأمین آنها را دستخوش مشکلات جدیدی می‌کند. در هفته‌های اخیر، گرمایش زمین و البته بازار مלאطم مواد غذایی سوزه داغ رسانه‌های جهان بوده است.

تولید گازهای گلخانه‌ای، نازک‌ترشدن لایه اوزن، گرم‌ترشدن کره زمین، بهره‌وری پایین تولید کشاورزی، تولید پسماند‌های بازیافت‌ناپذیر و… چالش‌هایی است که حیات سیاره زمین را مورد تهدید قرار داده و البته تبعات این گرفتاری‌ها به مرزهای کشور‌ها محدود نمی‌شود. چنان‌که حالا بروز این مشکلات تنش‌هایی جدی در بازار مواد غذایی جهان پدید آورده است. امروز جهان در تلاش برای بهبود اوضاع زندگی پس از عبور از کووید۱۹ و جنگ روسیه در اوکراین است؛ اما خبر ورود اولین ال‌نینو، حکایت از پیش‌بینی آسیبی جدید برای اقتصاد شکننده امروز جهانی دارد. بر اساس گزارش بلومبرگ، پدیده آب‌وهوایی ال‌نینو که بر اساس بررسی‌ها، برنامۀ بازگشت خود را برای نیمه دوم سال ۲۰۲۳ بنا نهاده، آثار حاصل از تغییرات آب‌وهوایی در مناطق مختلف جهان را تشدید می‌کند.

ال‌نینو چیست؟

ال‌نینو یک پدیده اقیانوسی-جوی است که منشأ آن در تغییرات غیرعادی دمای آب‌های سطحی در اقیانوس آرام مرکزی و شرقی (ساحل آمریکای لاتین) است. این شامل دو پدیده متضاد (لاتینا و ال‌نینو) است که از نظر زمانی هر دو تا سه سال یک بار رخ می‌دهد. لاتینا هوای سردتر و مرطوب‌تر را به رزمغان می‌آورد؛ درحالی‌که ال‌نینو هوای گرم‌تر و خشک‌تر را به همراه می‌آورد.

ال‌نینو کمتر از یک سال پس از آخرین روزهای لاتینا رخ می‌دهد. این امر بیانگر افزایش فراوانی این نوع از پدیده‌های جوی است که می‌تواند در درازمدت پیامدهای مخربی داشته باشد. در واقع، اختلالات آب‌وهوایی ال‌نینو که بر کل منطقه هند و اقیانوس آرام تأثیری می‌گذارد، منجر به امواج گرما و خشک‌سالی می‌شود.

تأثیرات ال‌نینو منجر به تقویت آثار مخرب تغییرات آب‌وهوایی در آسیا-اقیانوسیه، آفریقای جنوبی و شرقی و قاره آمریکا می‌شود. هرچند مناطق اروپا، خاورمیانه و شمال آفریقا از این پدیده در امان هستند. پیش‌بینی کارشناسان نشان می‌دهد منطقه هند و اقیانوس آرام احتمالاً از سه‌ماهه چهارم به بعد در مسیر تجربه گرما و خشک‌سالی شدیدی خواهد بود و در سال ۲۰۲۴ تأثیرات این پدیده

شکست ۵۰ساله بازار مسکن

شرق: ساخت چند میلیونی مسکن در حد یک وعده ماند؛ در عوض حدود هشت ماهی است که انتشار آمار بازار مسکن متوقف شده است. به‌تازگی هم مدعی شده‌اند که استارت‌یاب‌ها و پلتفرم‌های انتشار آکهی مضر افزایش قیمت‌ها هستند.

موضوعی که بیت‌الله ستاریان، تحلیلگر اقتصاد مسکن و استاد دانشگاه تهران، در گفت‌وگو با «شرق» آن را رد کرده و می‌گوید که «این ادعا که استارت‌اپ‌ها، پلتفرم‌ها یا حتی ریل‌استیت‌ها عامل افزایش قیمت مسکن هستند کاملا اشتباه است؛ چراکه سابقه افزایش قیمت مسکن در ایران که به دو سال، سه سال یا ۱۰ سال گذشته بازمی‌گردد که این عوامل جدید در بازار را عامل افزایش قیمت آن بدانیم».

او تأکید می‌کند: «بیش از ۵۰ سال است که قیمت مسکن در ایران روی نوار صعودی در حال حرکت است. اگر به اعداد و ارقام افزایش قیمت مسکن در این پنج دهه نگاهی بیندازید، می‌بینید که علاوه بر تورم، ارزش افزوده‌های هم بر ارزش مسکن افزوده شده و نمودار آن تقریباً پینتاز تمام شاخص‌های تورم ماست. ۵۰ سال پیش که استارت‌اپ، پلتفرم و اک‌هی‌های آنلاین فروش مسکن نبوده، پس چرا قیمت مسکن در ایران این روند تاریخی

اقتصاد گرفتار «ال‌نینو»

می‌دهد. پدیده‌های جوی به سبب تأثیرگذاری بالا در چرخه تأمین مواد غذایی انسان‌ها، بخش کشاورزی را بیش‌ازپیش تحت تأثیر قرار می‌دهند. کشورهایی که بخش کشاورزی در آنها غالب است، با بروز پدیده‌هایی مانند ال‌نینو، از دست دادن درخور توجه منابع درآمدی و اشتغال را متحمل می‌شوند. به‌عنوان مثال در کشوری مانند اندونزی که در آن سهم بخش کشاورزی ۱۳ درصد از تولید ناخالص داخلی و ۳۲ درصد از مشاغل را تشکیل می‌دهد، ممکن است محصولاتی مانند برنج و روغن پالم تحت تأثیرات منفی ال‌نینو قرار گیرند.

همچنین برنج که ۶۰ درصد مصرف غلات داخلی در مناطق مدنظر و متناثر از ال‌نینو را تشکیل می‌دهد، در برابر آثار این پدیده، بسیار آسیب‌پذیرتر از سایر محصولات است و سطح پایین بارندگی در این مناطق خود گواه آن است. به دلیل آمیختگی تأثیرات بخش کشاورزی با اقتصاد به‌عنوان یکی از ارکان ثبات سیاسی کشور‌ها،

پیش‌بینی می‌شود با توجه به آنکه این کشور، با ضرب‌الاجل‌های سیاسی عمده‌ای مانند انتخابات ریاست‌جمهوری، قانون‌گذاری و سناتوری در فوریه ۲۰۲۴ روبرو خواهد بود، ممکن است مشکلات اقتصادی ناشی از شرایط نامطمئن آب‌وهوایی، بی‌ثباتی بیشتر سیاسی را نیز رقم بزند.

علاوه‌برآن با ادامه این روند در سال ۲۰۲۴ افزایش قیمت مواد غذایی در سطح جهان به دلیل کاهش عرضه در نقاط حساس تولید مناطق تولید می‌شوند که با شرایط رشد و تولید چالش‌برانگیزتر ناشی از ال‌نینو مواجه هستند.

کشاورزان برنج این مناطق، نگران آن هستند که اگر باران‌های موسمی بارش کافی برای ۳۵ هکتارشان ایجاد نکند، هیچ راهی جز صرف هزینه بیشتر برای استفاده از ژن‌تور‌های دیزلی برای بمباز آب‌های زیرزمینی نخواهند داشت. در طول ال‌نینو ۲۰۱۵-۲۰۱۶، هزینه‌های تولید این کشاورزان را ۳۵ درصد افزایش یافت.

ال‌نینو و خطر صعود تورم

مسلم است که مشکلات عرضه و افزایش قیمت مواد غذایی،

خطر بی‌ثباتی اجتماعی و سیاسی را در اقتصاد‌های نوظهور افزایش

مسکن در کشور حرف می‌زنیم به این معناست که می‌خواهیم توسعه عمرانی کشور را چهار درصد افزایش دهیم. آیا چنین اتفاقی رخ می‌دهد؟ آیا با این اقتصاد فعلی ما می‌توانیم چهار درصد توسعه عمرانی داشته باشیم؟»

استاد دانشگاه تهران می‌افزاید: «مسئولان می‌آیند و برای صورت‌مسئله‌ای به این بزرگی راهکار ارائه می‌دهند. می‌گویند که این‌قدر تسهیلات برای این کار در نظر گرفته‌ایم. یا می‌گویند قرار است با فلان شرایط زمین بهمیم تا مردم خانه بسازند. برای چنین اتفاق بزرگی در اقتصاد چنین راهکارهایی ارائه می‌کنند. این در حالی است که این اصلا راهکار این مسئله نیست. راهکار این مسئله خیلی شرافرتی می‌بینیم که مسئولان می‌آیند و خط را تا کاری باید اقتصاد را دگرگون کنید. مگر می‌شود با چنین برنامه‌های ساده‌ای برسیم به چهار درصد توسعه عمرانی در کشور؟ چهار درصد توسعه عمرانی به گردش سریع پول و سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی نیاز دارد».

ستاریان می‌گوید: «به نظر من ساختار دولت برای حل مشکل مسکن ساخته نشده است. کجای این تشکیلات دولت جایی برای رصد این اقتصاد عظیم و برنامه‌ریزی برای این توسعه عظیم وجود دارد؟ تنها یک معاونت مسکن در وزارت راه و شهرسازی داریم، آن هم برای موضوعی که نیسی از اقتصاد این کشور را درگیر خودش می‌کند. بانک مرکزی ما کی و کجا بازار مسکن را رصد می‌کند و مدل‌های مختلف را ارزیابی می‌کند؟ وزارت صمت ما در این بازار چه می‌کند؟ تنها یک شورای عالی شهرسازی داریم. رئیس‌جمهور هم ریاست آن را بر عهده دارد. اما او که تصمیم‌گیر است، پس تصمیم‌ساز‌ها کجا هستند؟ بدنه‌ای که باید در زمینه مسکن تصمیم‌سازی کنند کجا هستند؟ مصوبات آن در کدام ساختار اجرا می‌شود؟

وقتی وعده می‌دهید که باید یک میلیون مسکن در سال بسازیم یعنی اینکه باید دست به دل اقتصاد کلان کشور ببرد و آن را دگرگون کند. با ساختار قبلی که نمی‌توان چنین تحول بزرگی در چنان اقتصاد بزرگی ایجاد کرد. اگر قرار بود مثلاً با ۵۰ میلیون اضافه‌کردن به تسهیلات مسکن مردم خانه‌دار شوند که تاکنون شده بودند».

به گفته این کارشناس، حل مشکل مسکن نیازمند شناخت دقیق از مسئله است که در میان بخش زیادی از مسئولان ما وجود ندارد. وقتی چنین شناختی وجود ندارد آنها نمی‌توانند برای این مشکل راهکار اجرائی هم داشته باشند. وقتی چنین راه‌کاری ندارند به دنبال مقصری خارج از خودشان می‌گردند. یک روز مفاقی مسکن را مقصر می‌دانند و یک روز بنکاه‌های معاملات ملکی را. حالا هم که مشکل بازار مسکن را در پلتفرم‌ها و استارت‌اپ‌ها دیده‌اند. این اتفاقی است که به‌صورت مکرر در سال‌های اخیر با آن مواجه بوده‌ایم.

اخبار برگزیده

در اروپا هم نیروگاه می‌سازیم

ایلنا: عضو اتاق بازرگانی گفت: بخش خصوصی ایران تمایل دارد که در حوزه برق سرمایه‌گذاری کند و توان، ظرفیت، نیروی انسانی و مدیریت در کشور ما وجود دارد. اگر پول و فاینانس موجود باشد و برق تولیدی را خوب خرید کنند، بخش خصوصی ایران در هر جای دنیا حتی اروپا هم سرمایه‌گذاری می‌کند؛ اما در ایران رقم کنونی خرید برق نمی‌صرفد و کسی مسئولیت وضع موجود را نمی‌پذیرد که مشکل سرمایه‌گذاری را حل و ورود به این حوزه را توجیه‌پذیر کند. حمیدرضا صالحی در ارزیابی ناترازی برق و برنامه‌هایی که وزارت نیرو برای ساخت نیروگاه توسط صنایع دنبال می‌کند، اظهار کرد: ابتدا اینکه در هیچ جای دنیا این‌گونه نیست که اگر کمبود برق داریم، خود مصرف‌کننده در تولید برق مشارکت داشته باشد، مشارکت در تولید برق در ایران به معنای سرمایه‌گذاری صنایع در این حوزه است؛ درحالی‌که در این کشور نیروگاه‌ساز و سرمایه‌گذار وجود دارد، هرکس باید سر جای خود باشد، صنایع می‌توانند سرمایه‌گذاری کنند و ساخت به دست متخصصان اجرائی شود و صنایع درگیر کار بهره‌برداری و به‌کارگیری نیرو نشوند، البته در دنیا صنایعی مثل آلومینیوم نیروگاه اختصاصی دارند و نزدیک کارخانه احداث شده تا جریان به‌راحتی برقرار شده و برق با کمترین تنش تأمین شود؛ ولی نمی‌توانیم به صنایع بگوییم چون برق کم است، خود صنایع باید تولید کنند. او افزود: ما اکنون ۱۰ تا ۱۲ هزار مگاوات کمبود برق داریم و باید حدود ۱۸ هزار مگاوات نیروگاه ایجاد کنیم تا این ناترازی رفع شود. باید مدل سرمایه‌گذاری معنا پیدا کند، خیلی از سرمایه‌گذاران، نیروگاه‌سازان و هلدینگ‌ها این کار را انجام می‌دهند؛ ولی زمانی که بنا داریم تجدیدپذیرها را توسعه دهیم، در این صورت به صنایع اعلام می‌کنیم که مشارکت کنند و روی سقف و سلبوها پنل احداث کنند. در تمام دنیا حتی مردم عادی در سقف منازل پنل خورشیدی نصب می‌کنند، در کشور ما نیز صنایع و منازل شخصی هم می‌توانند در راستای تولید برق ایمن، پاک، پایدار و کاهش آلاینده‌ی نیروگاه خورشیدی احداث کنند و این رویه باید مورد تشویق واقع شود.

وضعیت بازار کیف

در آستانه بازگشایی مدارس

ایسنا: رئیس اتحادیه سراجان تهران از رکود و افزایش قاچاق در بازار کیف مدارس خبر داد و گفت: درحال‌حاضر میانگین یک کوله‌پشتی مناسب باکیفیت برای مقاطع ابتدایی در تولیدی و عمده‌فروشی ۳۰۰ تا ۵۰۰ هزار تومان قیمت دارد. سیدحمود موسوی گفت: شب عبید و مرداد و شهریور فصل اصلی فروش کیف است، اما درحال‌حاضر شاهد رکود در بازار کیف مدارس هستیم. او با بیان اینکه قیمت‌ها در مقایسه با سال قبل متناصب با قیمت مواد اولیه تغییر کرده و افزایش قیمت چشمشگیری نداشتیم، تصریح کرد: تولیدکنندگان باید دست‌کم ۱۰ درصد سود دریافت کنند و درحال‌حاضر به دلیل اینکه می‌خواهند هزینه‌های خود را پرداخت کنند، محصولات‌شان را با حداقل سود عرضه می‌کنند. به

گفته رئیس اتحادیه سراجان تهران در حال‌حاضر میانگین قیمت یک کوله‌پشتی مناسب باکیفیت برای مقاطع ابتدایی در تولیدی و عمده‌فروشی ۳۰۰ تا ۵۰۰ هزار تومان است. البته کوله‌پشتی به قیمت ۵۰ تا ۶۰ هزار تومان هم وجود دارد که مناسب استفاده دانش‌آموزان نیست. موسوی در پاسخ به سؤالی درباره اینکه آیا محدودیتی برای استفاده در برخی طرح‌های مربوط به انیمیشن‌های خارجی روی کوله‌پشتی‌ها وجود دارد؟ گفت: چند سال پیش اتحادیه در این زمینه به اعضا پیامکی ارسال کرد و به طور کلی همه اعضای صنف سراجان از این طرح‌ها استفاده نمی‌کنند. در مواردی این طرح‌های روی کوله‌پشتی‌های خارجی قاچاق وجود دارد. رئیس اتحادیه سراجان تهران با اشاره به ممنوعیت واردات کیف، گفت: در سال جاری کوله‌پشتی‌های قاچاق در بازار بیشتر شده بود که در این زمینه نامه‌نگاری هم کردیم. همچنین طی پیامکی به اعضای صنف هشدار دادیم که در صورت فروش کالای قاچاق و جمع‌آوری آنها از سوی دستگاه‌های مرتبط، اتحادیه کمکی به اعضا نخواهد کرد. موسوی در ادامه با بیان اینکه درحال‌حاضر حدود ۸۰ درصد صنف سراجان را اتباع تشکیل می‌دهند که مورد اعتراض ماست، گفت: سال ۱۴۰۰ مصوبه‌ای تعیین شد که بر اساس آن حضور اتباع در بخش‌های مختلف تولید، عمده‌فروشی و خرده‌فروشی سراجان ممنوع است.

شکر رسید، فعالیت واحدهای تولید ادامه یافت

مهروز رئیس سازمان جهاد کشاورزی از توزیع بالغ بر شش هزار تن شکر از ابتدای شهریور تاکنون در واحدهای صنعتی و صنعتی خبر داد. بازار جهانی شکر از سال گذشته دچار نوسان بوده و این امر بازار ایران را نیز تحت تأثیر قرار داده است. پس از افزایش نرخ جهانی شکر قیمت هر کیلو شکر در بازار داخل از ۲۵ هزار تومان در ابتدای شهریور سال ۱۴۰۲ به ۴۰ هزار تومان در هفته سوم شهریور سال ۱۴۰۲ رسید. در این راستا برخی از تولیدکنندگان صنایع غذایی از کمبود شکر برای تولید محصولات خود ابراز گلایه کرده و اعلام کردند با این قیمت‌ها نمی‌توان فعالیت تولیدی را ادامه داد. در این راستا جبرئیل برادری، رئیس سازمان جهاد کشاورزی تهران، از توزیع بالغ بر شش هزار تن شکر از ابتدای شهریور سال ۱۴۰۲ تاکنون در واحدهای صنفی و صنعتی خبر داد و گفت: این سازمان با هدف جلوگیری از کاهش یا قطع فعالیت واحدهای صنفی و صنعتی مانند کارخانجات تولیدکننده بیسکویت، بستنی و… همچنین کمک به ادامه روند کار این واحدها اقدام به توزیع این کالای اساسی کرده است. او ادامه داد: تاکنون شش هزار و ۳۷۰ تن شکر با قیمت عمده در اختیار این واحدها قرار گرفته و هفت هزار تن دیگر نیز در حال توزیع با قیمت عمده است. برادری همچنین از توزیع شکر با قیمت هر کیلوگرم ۲۸ هزار تومان برای خنوار خبر داد و گفت: درحال‌حاضر شکر مورد نیاز خنوار در واحدهای صنفی و فروشگاه‌ها در حال عرضه است. او درباره آخرین وضعیت بازار کالاهای اساسی گفت: کوشش مرغ به میزان کافی در بازار موجود بوده و با قیمت مناسب توزیع می‌شود؛ همچنین گوشت قرمز گوسفندی نیز با قیمت تنظیم بازاری هر کیلوگرم ۲۸۵ هزار تومان در حال عرضه است. رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان تهران با اشاره به کاهش ۱۵درصدی قیمت روغن افزود: با عرضه مناسب، هم‌اکنون بازار کالاهای اساسی بخش کشاورزی با آرامش روبرو بوده است.